

PO UGRABITVI NAGYJA IN TOVARIŠEV

Položaj v svetu se nevarno zapleta

Oster spor med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo - Amerika in Združeni narodi

Pred enim tednom se je zdelo, da se bo težka in nevarna kriza, ki so jo v svetu izzvali krvavi dogodki na Madžarskem in Srednjem Vzhodu, začela vendarle polagoma reševati.

Združeni narodi so bili sprejeli z veliko večino dva važna sklepa: obsodili so oboroženi nastop Sovjetske zveze na Ogrskem in jo pozvali, naj umakne svoje čete iz dežele, od Kadarjeve vlade so pa zahtevali, naj dovoli odposlanstvu Združenih narodov, da preišče sedanje stanje na Madžarskem. Z ogromno večino glasov je bila v Njujorku ravno tako sprejeta resolucija, ki je zahtevala od Angležev, Francozov in Židov, naj *takoj povlečejo svojo vojsko iz Egipta* ter dovoli, da zasedejo njihove položaje oborožene sile Združenih narodov.

Ti dve resoluciji nista bili seveda prijetni nobeni od obsojenih držav, toda nobena se ni upala javno upreti Združenim narodom in izzvati s tem proti sebi opravičeno ogorčenje sveta.

Celo Sovjeti so izjavili, da bodo, brž ko se vzpostavi na Madžarskem red, odpoklicali svoje čete iz dežele, in Kadar se je po hudem omahovanju naposled odločil stopiti v pogajanja s Hammarskjöldom, da se z njim dogovori o prihodu zastopnikov Združenih narodov na Madžarsko.

Toda Kadar je šel še dalje. Izjavil je, da je pripravljen popuščati tudi v notranji politiki. Priznal je revolucionarne odbore delavcev, ki so se ustanovili skoro po vseh podjetjih v državi, ter stopil v pogajanja z njihovimi odposlanci.

Ti so postavili razne zahteve, ki jih je Kadar izvečine sprejel. Tako so delavci tudi zahtevali, naj Imre Nagy stopi spet na čelo vlade.

Kadar je odgovoril, da nima nič proti temu, da postane Nagy iznova član vlade, in zato je pripravljen začeti z njim pogajanja.

NAGY IN TOVARIŠI UGRABLJENI

Zaupajoč tem Kadarjevim zadržim, je Nagy sklenil, da zapusti jugoslovansko veleposlaništvo v Budimpešti, kamor se je bil s skupino somišljenikov in njih družinami zatekel, ko so ga vrgli iz vlade. Med njimi so bili vidni komunistični voditelji in teoretiki.

Vendar jugoslovanska vlada je hotela biti previdna ter je zahtevala od Kadarja, naj podpiše dogovor, da se nobeni osebi, ki je našla zatočišče v veleposlaništvu, res ne bo nič zgodilo, ko zapusti poslopje. Šele tedaj, ko je ogrska vlada vzela nase tako pismeno obvezo, so Jugoslovani dovolili Nagyju in tovarišem, da gredo iz veleposlaništva.

Toda kaj se je zgodilo? Komaj so ti stopili v avtobus, ki jih je čakal na cesti, sta se mu priključila dva oklopna vozova sovjetske vojaške policije, ikar je bilo zelo sumljivo. Ko sta dva prisotna jugoslovanska diplomatska uradnika zahtevala pojasnil, so ju sovjetski častniki kratko in malo vrgli iz avtobusa. Nagyja s spremljevalci so pa odpeljali neznano kam. Do danes še nihče ne ve, kje se nahaja. Kadar trdi, da je v Romuniji, drugi sumijo, da je bil odpeljan v Rusijo.

Vest o tem verolomnem ravnanju je dospela v Beograd, kakor beremo, ravno v trenutku, ko je bil podpredsednik vlade Kardelj na obedu s skupino tujih diplomatov in izražal mnenje, da se bo sedanja težka mednarodna kriza kljub vsemu rešila na miro-ljuben način.

Tedaj je zabrnal telefon, ki je klical v nujni zadevi Kardelja. Obrazi diplomatov so se zresnili in vsi so nestrpnost čakali, da bi zvedeli, kaj se je zgodilo.

Kardelj se je vrnil bled in vznemirjen ter sporočil, da je bil Nagy ugrabljen. »Sedaj bodo po svetu govorili — je dejal — da je bila Jugoslavija domenjena z ugrabitelji!«

BEOGRAD PROTESTIRA V BUDIMPEŠTI IN MOSKVI

Koj zatem je jugoslovanska vlada poslala v Budimpešto oster protest, v katerem je zah-

Enakopravnost ali povratek v stalinizem

Istočasno se je vnela med dnevnikom Pravdo in beograjsko Borbo polemika, ki traja že več dni. Zoper Tita in njegovo politiko nastopajo tudi stalinistični komunisti v zapadnih deželah. Dolžijo ga, da je kriv ljudskih vstaj na Poljskem in Madžarskem in da sploh izpodkopava vpliv Sovjetske zveze v komunističnih državah.

In ti očitki so vsaj na zunaj nekam opravičeni, kajti vsakomur je danes vidno, kako se čedalje bolj krha politična disciplina v komunističnih deželah vzhodne in srednje Evrope, ki jih je bil Stalin združil v tesno zvezo ter jim iz Kremlja dolga leta po svoji volji vladal.

Vse te dežele hrepene danes po svobodi in neodvisnosti ter nočejo več pokorno in slepo ubogati Moskve. Stalinov imperij v Evropi vidno razpada. V Titu gledajo mnogi moža, okoli katerega se zgrinjajo nezadovoljne komunistične množice na Poljskem, Madžarskem in v ostalih državah tako imenovane »ljudske demokracije«. Mož je torej nevaren

tevala, naj se Kadar pošteno drži besede, ki jo je dal glede nedotakljivosti Nagyja in tovarišev, ker bo sicer konec prijateljstva med Jugoslavijo in Madžarsko. Sličen, čeprav previdnejši protest je šel iz Beograda tudi v Moskvo.

Medtem so se začele množiti v svetovnem časopisju čedalje bolj vznemirljive vesti: sovjetske čete v Romuniji so razorožile večino domače vojske, ker se Moskva ne more več zanašati na romunske oborožene sile; v Bolgariji se množijo aretacije »titovcev«, da bi ne mogli zanetiti upora proti Sovjetski zvezi, in Rusi so nakopičili na meji med Madžarsko in Jugoslavijo 20 oklopnih divizij, od katerih so nekatere že vdrle na jugoslovansko ozemlje. Vneli so se obmejni boji, v katerih je padlo nekaj Rusov in Jugoslovancev.

Te novice so bile seve pretirane, kajti beograjska vlada je izjavila, da ne ve nič o zbiranju sovjetskih divizij na mejah Jugoslavije.

Kljub temu je pa jasno, da se je politika Moskve iznenada obrnila zoper Tita. Kot dokaz lahko služi že oster napad, ki ga je gospodar Albanije Enver Hodža priobčil z dovoljenjem sovjetskih voditeljev proti Titu v moskovski Pravdi. In da bi položaj še bolj zaostril, je Hodža ravno te dni dal povrhu še obsoditi in usmrtiti v Albaniji 3 »titovce«, češ da so vohunili v korist Jugoslavije.

in zato je treba njegov vpliv za vsako ceno uničiti.

Drugo vprašanje pa je, ali lahko Moskva obnovi in utrdi v teh deželah svoj ugled s tem, da se poslužuje sile. Tito je v Pulju poudaril, da sama sila ne rešuje ničesar. Če hoče Sovjetska zveza ohraniti svoj vpliv, mora brezpogojno priznati vsem državam, torej tudi komunističnim, popolno neodvisnost, ali se pa vrniti v nasilni stalinizem, ki ga je sam 20. občni zbor boljševikov že zavrgel in obsodil, ker se je izkazalo, da je ogromno škodoval Sovjetski Rusiji in izpodkopal njen ugled v svetu.

Položaj, v katerega so zašli sovjetski voditelji, je potemtakem zelo kočljiv in težak in danes ne more nihče predvideti, kako se bo vse to končalo.

NAPADI NA AMERIKO

Povratek Sovjetske zveze k nasilnim sredstvom Stalinove politike je močno vznemiril tudi zapad in ljudje se boje, da bi se iz tega

(Nadaljevanje na 3. strani)

NOVICE Z VSEGA SVETA

KRŠČ. DEMOKRACIJA IN EGIPT

Na zadnjem zborovanju Združenih narodov v Njujorku je Amerika, kakor znano, podprla resolucijo afriško-azijskih držav, ki zahteva, naj francoske, angleške in židovske čete *takoj izpraznijo Egipt*, medtem ko se je Italija glasovanja *vzdržala* ter se s tem oddaljila od Amerike.

Posledica je bila, da je Kršč. demokracija javno izrazila svoje nezadovoljstvo z zunanjim ministrom Martinom in s tem posredno tudi z načelnikom vlade Segnijem. Po mnenju Fanfanija bi se bila morala Italija postaviti nedvomno ob strani Amerike in afriško-azijskih držav ter se bi ne smela ozirati na to, ali se s tem zameri ali ne zameri Angležem, Francozom in Judom.

Nezadovoljstvo z Martinom je bilo v vodstvu Kršč. demokracije tako veliko, da so mnogi že računali s padcem Segnijeve vlade. Tako daleč pa Fanfani ni maral iti in tako je Segni ostal na oblasti. Dobil je le opomin, naj prihodnjič pazi, kaj dela.

USPEHI KARDINALA VIŠINSKEGA

Primas Poljske kardinal Višinski bo, kakor beremo, v kratkem odpotoval v Rim k papežu. Zadnjič je obiskal Vatikan pred svojo aretacijo 1. 1951. Pretekli teden so bili spuščeni iz zaporov vsi še zaprti škofje, med njimi stari nadškof Adamski iz Katovic, ki ga je množica nesla na ramenih v stolnico k slovesnemu tedeumu. Osvoboditev vseh škofov je spadala med pogoje, ki jih je stavil Višinski Gomulki za sporazum z vlado. Pot kardinala v Rim je dokaz, da se Gomulka sedaj trudi obnoviti odnose s sv. stolico ter najti znosno obliko sožitja med Cerkvijo in državo.

SMRT VODITELJA

Poveljnik tajne organizacije grških upornikov na otoku Cipru polkovnik Jurij Grivas je nenadoma umrl. Čeprav so uporniki zgubili poglavarja, nadaljujejo borbo ter povzročajo Angležem še vedno hude preglatvice.

Da bi med Veliko Britanijo in Grki moglo sedaj priti do poravnave, je izključeno, ker Angleži potrebujejo Ciper kot oporišče proti Egiptu.

OPUSTOŠENA BUDIMPEŠTA

Po številkah, ki jih je prinesel madžarski radio, je bilo za časa uličnih bojov v ogrski prestolnici uničenih 40 tisoč stanovanj. Nad 150 tisoč ljudi je ostalo sredi zime brez strehe, in to v mestu, kjer je že prej vladala velika stanovanjska stiska.

NOVA LEŽIŠČA

Francoski geologi so odkrili sredi puščave južnega Alžira razsežna ležišča nafte. Ravnatelj črpalne družbe Collot je izjavil, da je v tem delu Sahare več kot ena milijarda ton dragocene tekočine, ki bi Franciji zadostovala, da bi za 50 let bila država z nafto preskrbljena.

ZGUBILI SO ZAVEZNIKA

Med arabskimi državami, ki so bile politično in vojaško tesno povezane z Veliko Britanijo, je bila tudi Jordanija. Angleži so tej deželi organizirali dobro vojsko, kateri je

dolgo let poveljeval britanski general Glubb Paša, in v ta namen je Jordanija prejela iz Londona letno 16 milijard lir podpore.

Te dni je Jordanija odpovedala Angležem zaveznitvo, denarno pomoč, ki jo je dobivala od Angležev, bo pa odslej prejela od Egipta in Saudske Arabije. General Glubb je mnenja, da ti dve državi ne bosta zmogli dati Jordaniji letno tolike vsote in da bo zavoljo tega stopila na njuno mesto Sovjetska Rusija ter si s tem ustvarila močno postojanko na vzhodnem Sredozemlju.

Tudi za to nezgodo se imajo Angleži zahvaliti v veliki meri nespretnemu Edenu.

VELIKANSKI STROŠKI

Francosko državo je enotedenska vojna v Egiptu stala 80 milijard frankov. Angleži svojih številk še niso povedali.

Osemdeset milijard ni majhna vsota, vendar so stroški za izvolitev predsednika Združenih držav Eisenhowerja bili dvakrat večji.

Senat v Washingtonu jih je ocenil na 170 milijard. Kljub temu je bil ta denar bolj naložen kot milijardi, potrošeni za vojno proti Egiptu.

TRETJIČ NA TEČAJU

Znanstveniki se že pol stoletja trudijo, kako bi stopili na večni led južnega tečaja naše zemlje. Z letalom so tečaj že večkrat preleteli, a človeška noga je doslej nanj stopila samo trikrat. Prvi ga je 1. 1911 dosegel na smučeh švedski raziskovalec Amundsen. Poldrugi mesec za njim se je po strašnih naporih prerinil do tja Anglež Scott, a je na povratku umrl v snežnem metežu. Tretjič je prišel na posebno opremljenem letalu v te ledene puščave pred dvema tednoma ameriški admiral Dufek. Tam je ostal le 45 minut. Po končanih znanstvenih merjenjih se je spet dvignil in se vrnil v svoje 800 kilometrov oddaljeno oporišče.

NAVAL BEGUNCEV

Število prebežnikov, ki ponoči in podnevi prehajajo čez ogrsko mejo v Avstrijo, zelo raste, čeprav so sovjetska oblastva dala porušiti vse mostove proti Avstriji. Vsak dan jih pribeži 4 do 5 tisoč. Ljudje plavajo čez kanale in potoke in se plazijo na nezastraženih mestih skozi polja, le da pridejo čez mejo.

Avstrijsko notranje ministrstvo je objavilo, da je dospelo doslej v državo že okoli 20.000 beguncev.

SOVRAŠTVO ARABCEV

Zaradi zahrbtnega francosko-angleškega napada na Egipt se je srd Arabcev razplamtel proti vsem Evropejcem. Člani tajnih organizacij jim ponoči vtikajo pod prag lističe z napisom: »Smrt vsem tujcem in domačinom, ki sodelujejo z Angleži in Francozi!« Z besed prehajajo pa tudi že na dejanja. Nekateri bivše uradnike, katerim se je zdelo prav, da se v Port Saidu vrnejo na delo, so našli v pisarnah s prestreljeno glavo.

DRUŽINSKA ZAOBLJUBA

Na Trg del Popolo v Rimu je oni dan južnaško primahal postaren, čudno oblečen možak, v katerega je vse zijalo. Na glavi je imel poveznjen stariški cilinder, oblečen je

bil v dolgo črno sukno s kovinastimi gumbi in obut je bil v visoke škornje »na biksa«. V rokah je imel debelo grčavko. Povedal je, da je tesarski mojster Johann Elberling iz Hamburga in da je prišel na stotine kilometrov peš v Rim, češ da taka zaobljuba veže iz roda v rod njegovo družino.

NEUMNA ŠALA

Na postaji Lambrate je pred dnevi hotela 15-letna delavka Pierina Bellone stopiti kot vsako jutro na vlak in je stala že na stopnicah, ko so ji objestni fantini zaprli vrata pred nosom. Vlaki se je začel premikati in nesrečnica je obvisela na kljuki ter v smrtni grozi vpila na pomoč. Bedaki so se pa le režali. Šele ko je omedlela in bi bila kmalu zdrknila pod kolesa dirjajočega voza, so jo zgrabili ter jo le s težavo pridržali ob oknu do prihodnje postaje.

KAKO SE OTRESEŠ UPNIKOV

Neki mesar Somma blizu Salerno v južni Italiji si je izmislil poseben način, kako se otreseš upnikov. Ko so prišli terjat, so ga našli zvezanega na stolici z obrnjenimi žepi in brez listnice, javkajočega, kako so ga napadli za krinkani zlikovci ter mu pobrali ves denar.

Kaj so upniki hoteli? Odšli so, čez nekaj dni je pa prišlo na dan, da se je dal mesar zvezati od pomočnika. Sedaj bo moral plačati brez odlašanja do poslednjega vinarja.

KOVAČEVA KOBILA...

Slovenski pregovor pravi, da sta kovačeva kobila in čevljarjeva žena vedno bosii. Kdor drugim pomaga, čestokrat sebi ne zna. Tako se je zgodilo tudi slovitemu angleškemu psihiatru dr. Wingatu, ki je obenem predsednik »Znanstvenega zavoda za srečne zakone«. Koliko sprtih zakoncev je že s svojimi psihološkimi načini pomiril, da so spet srečno živeli!

Njemu samemu je pa njegova žena, lepa 22-letna igralka Beryl Robinson pred nekaj dnevi — ušla!

POŠTEN TAT

Na dirkališču v Njujorku so pred kratkim nekemu obiskovalcu ukradli listnico z 20 dolarji. Toda, glej, ko je prišel domov, se je javil neznanec, mu izročil listnico ter brez besed odšel. V njej je našel listek z besedami: »Z vašimi dolarji sem pri konjskih stavah dobil 200 dolarjev. Vračam Vaših 20 in prilagam polovico dobička. — Tat.«

KONGRES PRETEPAČEV

V ponedeljek so misini ali fašisti zaključili svoj občni zbor, ki so ga imeli v neki milanski kino dvorani. Razprave so dosegle višek v nedeljo ob 2. po polnoči, ko so se pristaši »levice« in »desnice« začeli med seboj psovati in nato divje pretepati. Krasno je bilo videti, kako se 700 delegatov med seboj klofuta, bije s pestmi po obrazu in pljuva. Nekateri so izdirali naslanjače in z nogami stolice tolkli po glavah nasprotnikov. Boja so se udeleževali 50-do 60-letni možaki in 18-letni fantini. Premnogi so se vračali domov z zateklimi in modrikastimi obrazi.

Na občnem zboru so seveda vzklikali duceju in peli slavno giovinezzo.

NOVICE

NESREČA ZA NESREČO

Že dolgo ni bilo slišati, da bi se bila na italijanskih zračnih progah primerila tako grozotna nesreča, kakor se je danes teden. Veliko letalo proge Rim-Njujork je tik pred pariškim letališčem Orly zadelo v neko hišo in okrog 20 tisoč litrov bencina se je na mah vžgalo. V morju plamenov je našlo smrt 32 potnikov in še stanovalci dveh sosednjih hiš.

O bistvu politike

Glavni tajnik Združenih narodov Dag Hammarskjöld je imel nedavno tega predavanje o smislu in bistvu politike. Iz govora posnemamo nekaj misli, ki so globokega pomena posebno za sedanji čas in tudi za *naše razmere*.

Politiki, pravi Hammarskjöld, govore danes mnogo o miru, ki ni pravi mir, in o svobodi, ki ni prava svoboda. Resničnega miru ne bomo imeli vse dotlej, dokler ne bo svet brez strahu, in nobene prave svobode ne bomo uživali, dokler bodo razne skupine imele možnost, da zatrejo v soljudeh njihove težnje po dobrem, poštenem in pravičnem.

Današnjemu stanju je največ krivo napačno mnenje o tem, kaj je bistvo politike in diplomacije. Dober diplomat je po mnenju mnogih dober spletkar, ki pri svojem delu ni vezan na nobene moralne zakone. Poglavitno je, da zna nasprotnika prelisjati. Toda taka politika doseže le začasne uspehe in ne more ustvariti pogojev za trajno sporazumevanje. Kdo bi si upal trditi, da vodi pot do pravičnosti in miru v svetu skozi laž in sleparijo?

Če naj politična pogajanja rode koristne in pravilne sklepe, nista potrebna le skrbna priprava in natančnost, marveč tudi *potrpežljivost, osebna nezamerljivost, resničnost in skromnost*. Te lastnosti, ki so potrebne že v vsakdanjem življenju, so toliko bolj važne v odnosih med državami in tudi med člani istega naroda, kjer nosi vsakdo odgovornost za slehernega rojaka.

Vedeti je pa tudi treba, je dejal Hammarskjöld, da se pot do pravega miru in svobode ne da skrajšati in prehiteti. Na pogajanjih v Jalti je Churchill menda rekel, da bi bil prazen trud, če bi hoteli tam zbrani državniki v petih dneh zboljšati svet, ko je sam Stvarnik potreboval sedem dni, preden ga je ustvaril. Ni mogoče zahtevati, da bi česnje zorele jeseni.

Vsi bi radi takoj videli uspehe svojih naporov, toda imeti je treba potrpljenje. Le kdor je potrpežljiv, je dovolj pogumen, da pogleda *dejstvom v obraz*. Preveliki optimizem je v politiki ravno tako poguben kot črnoglednost.

Ob koncu je Hammarskjöld poudaril, da so v politiki in diplomaciji potrebne z eno besedo *iste moralne lastnosti kot v navadnem življenju* in da je to edina pot, po kateri lahko pride človeštvo do miru, svobode in pravice.

Iz Hammarskjöldovih izvajanj izhaja, da kdor je neresničen, obrekovalen in kričičen v politiki, tudi kot človek ni mnogo vreden.

Med mrtvimi je tudi g. Cantelli, mladi, slavni dirigent milanske opere (Scala), o katerem so pravili, da je drugi Toscanini. Med žrtvami je še Dina Paoluzzi iz Furlanije, ki je končala srednje šole v Gorici.

V soboto se je pa slična nesreča pripetila na meji med Švico in Nemčijo. Neko češko potniško letalo se je iz še nepojasnjenih vzrokov v zraku razpočilo in razneslo 24 potnikov z vso posadko vred.

Zavoljo teh nesreč se ljudje boje, posluževati se na potovanju letal.

SKRIVNOSTEN POJAV

V noči 11. novembra je gospa Marija Sartore iz kraja Ceva v Piemontu videla v polsnu, kako je stopil v njeno sobo njen zet Stefan Bertoluzzi in vpil na pomoč. Ko je priskočila in mu položila roko na rame, je občutila, da je telo brez glave. Takoj je prižgala luč, a tedaj je prikazen zginila.

Drugo jutro je gospa šla k župniku ter mu povedala, kaj je doživela. Še med pogovorom je dospela brzojavka, da so prav isto noč našli v bližnjem železniškem predoru zetovo truplo — brez glave.

Ker bodo stavbo v ul. F. Filzi 10 v kratkem porušili, se bosta uredništvo in uprava Novega lista v Trstu s 1. decembrom preselila v ul. Commerciale 5/I.

KLARA LUCE SE POSLAVLJA

Gospa Klara Luce spravlja svoje kovčke, da se vrne domov. Namesto nje je Eisenhower imenoval za ameriškega veleposlanika v Rimu tovarnarja Davida Zellerbacha, ki je predsednik druge največje zveze papirnic na svetu. Zellerbach je po veri jud.

SE NISTA POZNALA

V Castel Franco Veneto so te dni pokopali vdovo Bordellini. Za krsto je stopil sin Angel, za njim je pa hodil mož in bridko jokal. Na grobu je Angel vprašal neznanca, ali je rajno poznal. »Seveda«, je ta odvrnil, »saj je vendar moja mama«.

Tako sta se spoznala brata, ki se 30 let nista videla.

ŽIVALI IZUMIRAJO

Človek je v svojem nagonu po ubijanju iztrebil že dosti vrst živali. Prava redkost so postali beli medvedi in veliki orangutani. Slon ceylonske pasme se je ohranil še v kakih 1000 primerih. Še manj so našli nosorogov, katerih je še komaj 30 do 40 na otoku Javi. Tudi evropski bizont izumira; v gozdovih na Poljskem jih je morda še sto.

TATOV AVTOMOBILOV

V letošnjem letu so se tatovi samo v Milanu polastili kar 1233 avtomobilov ter jih odpeljali. Večina lastnikov je sicer dobila vozila nazaj, toda brez gum na kolesih, brez baterij in vsega, kar se da neopazno spraviti v denar. Tatovi imajo najbolj radi avtomobile Fiat, drugi so jim manj všeč.

ORJAŠKA KLOBASA

Letos bodo mesarji v Berlinu obhajali 500-letnico svojega društva. Sklenili so jo proslaviti takole: pripravili bodo 1200 metrov dolgo klobaso, ki bo tehtala 1200 kilogramov, ter jo nosili v slovesnem sprevedu po ulicah. Zvečer se bo pa vsak meščan lahko udeležil pojedine in se brezplačno mastil s klobaso.

ŽILAVA ŽENSKA

V mestu Bothowellu v Kanadi izhaja že od l. 1879 Tednik žensk. List pišejo, urejujejo in celo tiskajo same ženske. Glavna urednica ima že 80 let, pa še ne odjenja.

TRGOVINA JE TRGOVINA

Italija se pogaja s Sovjetsko zvezo, da bi ji ta dobavila 200.000 ton nafte. Lani je iz Rusije uvozila 155 tisoč ton. Italijanska družba AGIP se za dobavo petroleja pogaja tudi z Romunijo.

Kadar gre za kupčije, zginejo, kakor vidimo, na hip razlike med komunističnimi in kapitalističnimi državami, pa naj po listih še tako strupeno pišejo druga čez drugo ter se še tako besno napadajo po parlamentih.

Položaj v svetu se nevarno zapleta

Nadaljevanje s 1. strani

mogla po lahkomiselnosti državnikov izcimiti nova svetovna vojna.

V teh nevarnih časih je seve velikanske važnosti, da zapadne države čimprej poravnajo svoje spore in obnovijo svojo prejšnjo edinstvo. Največja ovira sloge je pa še zmerom francosko-angleški napad na Egipt.

Združeni narodi so v Njujorku že tretjič pozvali Francoze, Angleže in Žide, naj *takoj umaknejo svoje čete iz Egipta*, a poziv doslej še ni rodil zaželenega uspeha. Zato je Amerika sklenila, da ne bo toliko časa dobavljala Evropi svoje nafte, dokler se Angleži in Francozi ne pokore Združenim narodom. To ameriško zadržanje povzroči lahko najtežjo krizo v evropskem gospodarstvu. Prizadeti bi bile vse dežele, prav posebno pa Francija, katere časopisje je zato začelo najostreje napadati Ameriko.

Toda vlada Združenih držav se od teh napadov ne da prav nič begati. Za tako politi-

ko se je po zrelem premisleku odločila iz dveh razlogov: najprej noče za nobeno ceno napraviti svojega vpliva med afriškimi in azijskimi narodi, ki stoje na strani Egipta in ki bodo igrali v bodočnosti vse večjo vlogo v mednarodnem življenju. Če bi Amerika ravnala drugače, bi sama pognala vse te narode v naročje Moskve.

Drugi razlog je pa ta, da se po mnenju Amerike svetovni mir da ohraniti samo v okviru Združenih narodov. Zato so v Washingtonu sklenili, da bo Amerika vodila svojo zunanjo politiko strogo po načelih in smernicah te najvažnejše mednarodne organizacije in preko nje vplivala na potek svetovnih dogodkov.

To gledanje Amerike je pravilno, kajti če bi Organizacija združenih narodov razpadla, bi bila tretja svetovna vojna neizbežna in človeštvo bi se pogreznilo v največjo nesrečo, ki si jo je mogoče zamisliti.

Dopisi v Tržaškem

Komisar na tržaškem županstvu

Kakor smo zadnjič napovedali, se je konec preteklega tedna zglasil na tržaškem magistratu poseben komisar, kateremu je prefektura dala nalog, naj v mestni občini uvede vse spremembe trošarinskega davka, ki jih predvideva znani zakon 703 in ki jih je občinski svet na zadnji seji zavrnil. Med političnimi strankami je zaradi tega te dni nastal velik prepir, kajti nihče noče nositi odgovornosti, če bodo prihodnje leto Tržičani morali plačati 370 milijonov novih davkov. Stranke obenem druga drugi pripisujejo krivdo, da je prefektura zakonito izvoljenim ljudskim predstavnikom na mah odvzela sleherno oblast v tem vprašanju.

Vladajoče stranke — in v tem jih podpirajo tudi Nennijski socialisti — so bile predlagale, naj se sprejmejo le delni poviški trošarinskega davka ter le nekatere nove obdavčitve, kar bi skupno predstavljalo okrog 235 milijonov novih bremen. Tako leva kot desna opozicija pa je enodušno glasovala za predlog, naj se o tej zadevi razpravlja skupno z občinskim proračunom, kar pomeni, da je bil predlog upravnega odbora *enostavno odbit*. To se je moglo zgoditi zato, ker Krščanska demokracija in njeni zavezniki nimajo več večine v občinskem svetu ter jih opozicija lahko vsak trenutek potisne v manjšino.

Ker je bil rok, v katerem bi se ta razprava morala zaključiti, že potekel, je prefektura nemudoma poslala na županstvo svojega predstavnika, ki je trenutno zasedel Bartolijev stolček, podpisal odlok o novih davkih ter pri tem določil najvišje mere, ki jih dovoljuje zakon.

Nekatere opozicionalne stranke so za svoj nastop navedle razlog, da se Tržičanom ne morejo naložiti novi davki vse dotlej, dokler vlada ne izvrši vseh tistih ukrepov, ki edini morejo najučinkoviteje zboljšati tukajšnje že tako slabo gospodarsko stanje. Tako ogromna večina prebivalcev že dolgo zaman zahteva, naj se ustanovi prosta cona, naj se v tukajšnje pristanišče vrne vse tržaško brodovje, naj se poveča industrija itd. Vladne stranke pa trde, da se mora finančni položaj mestne občine kljub temu polagoma zboljšati, kajti le tako smemo upati, da bomo kdaj dosegli toliko zaželeno občinsko avtonomijo. Te pa ni mogoče imeti, če občina ne more s svojimi dohodki plačevati niti uslužbencev.

Načelno imajo tako prvi kot drugi brez dvoma prav. Demokristjani in njihovi zavezniki so le toliko odgovorni, ker ne znajo od svojih prijateljev v Rimu izsiliti nekaj zares učinkovitega v korist tržaškega gospodarstva. Opozicija pa se je to pot najbrž urezala, ker je računala, da bo Palamara zadnji sklep občinskega sveta enostavno požrl. Neizpodbitno dejstvo pa je, da bi po odborovem predlogu Tržičanom le bilo prihranjenih 135 milijonov novih dajatev!

SV. M. MAGDALENA SPODNJA

Kljub odločnim ter upravičenim protestom vseh kmetovalcev iz Domja ter Sv. M. M. Spodnje se razlaševanje tamošnjih kmetij nezadržno nadaljuje. Ljudem ni preostajalo drugega, kakor da se, čeprav silno težko, spri-

jaznijo z dejstvom, da bodo na njihovih plodnih njivah zrasla tuja naselja. Kljub temu so se pa odločili, da ne bodo nehali s protesti, dokler od oblasti ne izvojujejo vsaj primerne ter pravične odškodnine za razlašena zemljišča.

V ta namen se je pretekli ponedeljek zglasilo pri generalnem komisarju odposlanstvo naših kmetovalcev, ki ga je spremljal pokrajinski svetovalec Mario Grbec. Dr. Palamara je imel priliko podrobneje spoznati naše peticije vprašanje, katerega rešitev se žal predolgo zavlačuje. Svetovalec Grbec je zopet zahteval, naj se preklic ukaz št. 66 bivše ZVU, ki dejansko onemogoča, da bi se naši kmetovalci ne samo protivili brezobzirnemu razlaševanju, temveč tudi, da bi dobili pravično odškodnino za izgubljeno zemljo. Če je že razlaševanje neizogibno, naj ga oblastva vsaj izvajajo po zakonu iz leta 1865, ki velja za vso državo ter dopušča kmetom, da vsaj nekoliko branijo svoje koristi.

Generalni komisar je tudi to pot obljubil, da bodo vsi kmetovalci prejeli pošteno plačilo za razlašena zemljišča. Čas bi bil, da se te obljube tudi zares izpolnijo!

NABREŽINA

V nedeljo, 18. 1. m., je nabrežinska mladina uprizorila Cantinijevo veseloigro »Klatež«. Za predstavo je bilo v vasi kakor tudi v bližnji okolici precejšnje zanimanje, saj nismo že mnogo let imeli prilike videti domačih mladincev na odru. Ljubitelji slovenske besede so se vabilu odzvali v res lepem številu, tako da je bila kino dvorana prav častno zasedena.

Mladi igralci so svoje vloge dobro odigrali, kar pomeni, da je bil nastop temeljito pripravljen ter da se obenem v marsikaterem nabrežinskem mladincu skrivajo igralski darovi. Vsi želimo, da bi nas mladina še kdaj presenetila s kako slično prireditvijo. Naj se tudi na tem mestu zahvalimo zaslužni domači učiteljici Slavici Tence, ki je igro pripravila in tudi režirala.

PROSEK

V ponedeljek se je pri nas zgodilo nekaj, kar je pretreslo vso vas. Ko se je okrog pol dne neka ženska vračala s polja, je nenadoma zaslišala klice na pomoč, ki so prihajali iz globoke jame nedaleč od proseške železniške postaje. Reva se je hudo prestrašila, vendar je kmalu nato o stvari obvestila policijska oblastva, ki so ugotovila, da iz jame res prihajajo človeški glasovi. Na kraj nesreče so morali priti gasilci, ki so iz 25 m globokega brezna potegnili hudo ranjenega čevljarja Mirka Coljo, doma s Proseka. Revez si je hotel vzeti življenje, toda se mu ni posrečilo. Odpeljali so ga v bolnico, kjer se sedaj bori s smrtjo. Bog daj, da bi okreval! To mu vsi iz srca želimo.

PADRIČE

V ponedeljek je postal žrtev prometne nesreče 28-letni domačin Anton Grgič. Padel je z motornega kolesa, ko se je na nekem mestnem križišču hotel izogniti drugemu vozilu. V bolnišnici so mu ugotovili zlom desne noge in se bo zato moral zdraviti okrog 30 dni. Želimo mu, naj čimprej ozdravi.

TREBČE

Nedeljske prireditve, ki so jo pripravili gojenci Dijaškega doma, se je udeležilo prav lepo število Trebencev. Kvartet in duet sta izvajala nekaj slovenskih in dalmatinskih narodnih pesmi, vmes pa so dijaki uprizorili igro »Prvi april« ter burko »Jezični dohtar«. Na koncu so se dijakinje postavile z lepo izvajanim baletom.

Občinstvo je pridne dijake nagradilo z burnim ploskanjem.

ZAVAROVANJE KMETOVALCEV

V razgovoru z generalnim komisarjem dr. Palamaro je pokrajinski svetovalec Mario Grbec pretekli ponedeljek sprožil vprašanje zavarovanja naših kmetovalcev proti boleznim in nezgodam. Zahteval je, naj se na Tržaško čimprej raztegne zakon o kmečkih bolniških blagajnah, ki so se v Italiji izkazale zelo koristne. Dr. Palamara je izjavil, da se bo to vprašanje rešilo v najkrajšem času.

SLANE CIGARETE

Preteklo je leto, odkar so v Trstu prijeli devetorico tihotapcev, ki so po morju dovajali v mesto ameriške cigarete. Te dni jih je sodišče obsodilo na 60 milijonov lir globe.

Fante bo sedaj brzkone minilo vsako veselje, da bi družbo obnovili.

ZA KOKOSEREJCE

Kmetijsko nadzorništvo sporoča, da je že pred nekaj meseci ustanovilo posebno zdravstveno službo za kokoserejce. Službo opravlja specializirani živinozdravnik, ki je strankam na razpolago vsako prvo in tretjo soboto v mesecu, in sicer pri Kmetijskem nadzorništvu v Trstu, ul. Ghega 6/L., tel. 23-927. Posvetovalna služba je brezplačna.

OBVESTILO REJCEM BIKCEV

Zivinorejce obveščamo, da bo prihodnji mesec pregled bikov. Kmetovalce opominjamo, da po zakonu ne smejo rediti nepotrebnih, nad 10 mesecev starih bikov ali takih, za katere ni bila vložena prošnja, da jih uradno potrdijo. Zivinorejci morajo zato do 30. novembra zaprositi Kmetijsko nadzorništvo v Trstu oziroma komisijo za potrditev bikov, naj pregleda do 10 mesecev stare živali, in sicer tudi tiste, ki bodo to starost izpolnili v mesecu decembru. Prošnjo je treba izpolniti na posebnih obrazcih, ki jih dobiš na županstvu, kjer prošnjo tudi oddaš.

Enako prošnjo morajo vložiti tudi vsi lastniki že potrjenih bikov. Natančnejša navodila dobiš na Kmetijskem nadzorništvu v Trstu, ul. Ghega 6/L., telefon 23-927.

SPOMINSKA PROSLAVA

Slovenska prosvetna zveza in Slovensko-hrvatska ljudska prosveta priredita v nedeljo, 2. decembra, ob 16. uri v Avditoriju v Trstu spominsko proslavo 50-letnice smrti »Goriškega slavčka« Simona Gregorčiča. Vabimo na številno udeležbo.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE za Tržaško ozemlje

V SOBOTO, 1. DECEMBRA, OB 20.30
V DVORANI NA STADIONU »PRVI MAJ«
Vrdelska cesta 7

V NEDELJO, 2. DECEMBRA, OB 16.30
V PROSVETNI DVORANI NA OPCINAH

V TOREK, 4. DECEMBRA, OB 20.30
V KINO DVORANI V SKEDNJU

Robert Anderson

Čaj in simpatija

Dopisi iz Goriške

SLOVENSKIM VOLIVCEM NA GORIŠKEM

Stališče Slovenske krščanske socialne zveze

Bliža se dan, ko bodo goriški Slovenci morali izvoliti svoje predstavnike v občine in pokrajinski zbor, da tam branijo narodne in gospodarske koristi našega ljudstva.

Kot vse druge politične skupine je imela tudi Slov. kršč. soc. zveza dolžnost, da do volitev zavzame odkrito stališče, kar je storila s svojim sklepom dne 14. oktobra. V njem je poudarila, da mora vrhovno vodilo pri bližajočih se volitvah biti »skrb za skupne koristi ogroženega naroda, katerim se morajo podrediti vse koristi strank, struj in posameznih oseb«.

Zato je predlagala, naj Slovenci, kjer je ogrožen njih narodni obstanek, nastopijo složno in enotno, v občinah pa, kjer morata že po zakonu biti postavljeni dve slovenski listi, naj velja načelo svobode, to se pravi, naj se »volivci opredelijo po svojih posebnih socialnih in svetovno nazorskih idejah«.

Za skupno obrambo ogroženih vseslovenskih koristi je Slov. kršč. soc. zveza zahtevala ustanovitev prepotrebnega nadstrankarskega Narodnega sveta.

Ta načrt, ki je naletel na splošno odobravanje narodno zavednih goriških Slovencev, se pa na žalost ni mogel uresničiti, ker se tako imenovani »slovenski demokrati in katoličani« z zastopniki Slov. kršč. soc. zveze niti »razgovarjati« niso marali in so sklenili, da nastopijo na volitvah samostojno ter s tem javno odklonili sleherni narodno in katoliško skupnost med tukajšnjimi Slovenci.

Nastal je popolnoma nov položaj, ki je prisilil Slov. kršč. soc. zvezo, da ponovno zavzame stališče do bližajočih se volitev na Goriškem. To je storila dne 22. novembra, ko je sprejela sklep, ki ga tule objavljamo:

VSI SLOVENCIM NA VOLIŠČE!

Slov. kršč. soc. zveza jemlje z zadoščenjem na znanje, da je njen sklep z dne 14. oktobra, s katerim je pozvala Slovence, naj pri obrambi svojih skupnih koristi skupno nastopajo ter ustanove nadstrankarski Narodni svet, zelo ugodno odjeknil med našim ljudstvom.

To je dokaz, da je pot, ki jo je izbrala Slov. kršč. soc. zveza, pravilna, in v tem prepričanju jo potrjuje tudi složni in enotni nastop naših koroških bratov pri nedavnih volitvah v Kmetijsko zbornico.

Ker so pa tako imenovani »slovenski demokrati in katoličani« katerikoli sporazum med slovenskimi skupinami odklonili, je nastalo vprašanje, kaj naj Slov. kršč. soc. zveza sedaj stori. Od več strani so prihajali pozivi, naj postavi v Gorici in povsod drugod svojo samostojno listo.

Mi se za to pot nismo mogli odločiti, ker bi s tem le povečali strankarsko razcepljenost in politične razprtije, ki jih je naše ljudstvo že tako do grla sito. Samostojen nastop bi bil v načelnem nasprotju z vsem našim dosedanjim delom: Slov. kršč. soc. zveza ima nalogo, da slovenske sile druži, ne pa, da jih še bolj razdvaja.

Naši pristaši in prijatelji — in teh ni malo — nas sedaj sprašujejo, kaj naj naredimo pri decembrskih volitvah. Dajemo jim naslednji

nasvet: sedanji položaj na Goriškem naj vzamejo, kakor je žalosten, kot trezni ljudje na znanje in naj se zavedajo, da se ne da čez noč spremeniti. Za to je potrebno imeti potrpljenje, nesebično vztrajnost in globoko vero v zdrave sile naroda, ki bodo prej ali slej prav gotovo zmagale!

ABSTINENCA JE ZLOČIN

Do tedaj naj pa vsak Slovenec izvrši brezpogojno svojo dolžnost do naroda, to se pravi, da mora glasovati za slovenske liste in slovenske kandidate. Vsakdo naj voli po svojem svobodnem prepričanju! Preferenčne glasove naj pa odda onim možem na listi, o katerih ve, da so pošteni, delavni, nesebični, narodno zavedni in pogumni.

Kdor bi na dan volitev ostal doma, bi posebno v Gorici koristil samo našim narodnim nasprotnikom, ker bi se po njegovi krivdi utegnilo zgoditi, da bi Slovenci v mestnem svetu dobili manj zastopnikov, kot jim po njihovem številu in po pravici pripada. Kateri pošteni Slovenec se upa vzeti na svojo vest tako odgovornost?

Abstinenca bi bila pravi zločin nad lastnim narodom!

Sveta dolžnost Slovencev je torej, da gredo vsi prav do zadnjega 16. decembra na volišče ter glasujejo za slovenske liste in slovenske kandidate!

Slov. kršč. soc. zveza

OB 50. OBLETNICI SIMONA GREGORČIČA

V vseh naših ljudskih in srednjih šolah smo v soboto obhajali obletnico smrti največjega goriškega pesnika Simona Gregorčiča. V njegov spomin sta bili v soboto in nedeljo zvečer tudi kulturni prireditvi v dvorani Brezmadežne na Placuti in v ulici Ascoli. Da smo Goričani bili nekdanj najbolj narodno zavedni del slovenskega naroda, je največja zgodovinska zasluga pesnika — duhovnika Simona Gregorčiča. Zato je prav, da v polni hvaležnosti trajno slavimo spomin tega velikega moža. Njegov duh pa naj bdi nad slovensko hišo in prosi večnega Stvarnika, da jo bogato blagoslovi.

ŠTANDREŽ

Ves Štandrež je v ponedeljek preteklega tedna pretresla žalostna vest, da se je na Tržaški cesti v bližini železniškega prehoda dogodila huda prometna nesreča, v kateri je izgubila življenje 58-letna domačinka Frančiška Paučič, vdova Zavadvav. Ko se je uboga žena okrog 6. ure zvečer vračala z dela, je v isti smeri dospel za njo z avtom goriški zdravnik dr. Marij Gaier, ki je zavozil v nesrečno ženo. Kako se je moglo to zgoditi, doslej še nihče ne ve. Pri padcu je pretrpela hude notranje poškodbe in je v hipu izdihnila svojo dušo.

Pokopali smo jo ob veliki udeležbi vaščanov. Blagi pokojnici naj sveti večna luč, njenim sorodnikom pa izrekamo globoko sožalje. Nekaj dni prej pa smo položili k večnemu

počitku 78-letno Josipino Nanut, ki je umrla po kratki bolezn. Plemeniti materi in narodno zavedni ženi naj bo dobri Stvarnik bogati plačnik, njenim otrokom in sorodnikom pa naj gre naše iskreno sožalje.

IZ PEVME

V nedeljo se je v naši vasi zbralo veliko gospode, ki je v enem letu prisostvovala že drugi slovenski otvoritvi pevmskega otroškega vrtea.

Za novo poslopje je bilo potrošenih 8 milijonov lir. Tudi pri nedeljski slovesnosti so naši malčki prepevali slovenske in italijanske pesmice. Zgradbo je blagoslovil goriški prošt dr. Soranzo, ki je obenem spregovoril nekaj priložnostnih besed. Za njim je nastopil še župan dr. Bernardis, ki je bil kar zadovoljen, da se je mogel postaviti z novo zgradbo v slovenski vasi pred samim glavnim tajnikom Kršč. demokracije Fanfanijem. Od nas se je vsa odlična družba odpeljala v Ločnik, kjer so tudi otvorili otroški vrtec. Ta je stal 14 milijonov.

IZ DOBERDOBA

Jutra, večeri in noči postajajo v zadnjih dneh čedalje bolj mrzli, saj pada toplomer vedno na eno do dve stopinji pod ničlo. Tudi sunki burje povzročajo, da postaja ozračje vedno bolj ostro. Naše jezero se je v petek preteklega tedna pokrilo z lahko ledeno skorjo.

Kljub mrazu pa se glave nekaterih zaradi bližnjih volitev vedno bolj razgrevajo.

Z nestvarno (kritiko in krivičnimi očitki se trudijo speljati vodo na svoje mlino. Pri tem se poslužujejo tudi napadov v časopisju. Toda odločitev Doberdobcev je že padla! Glasovali bomo za može, ki so vredni našega zaupanja.

Z VRHA

Pripovedujejo nam, da bo že v 15 dneh začela delovati velika televizijska antena, ki jo je zgradila Selveg tik ob vojnem muzeju na Vrhu. S to napravo bodo znatno ojačani televizijski in radijski prenosi.

Domačinu 26-letnemu Rudolfu Černicu želimo vsi Vrhovci, da bi kaj kmalu v goriški bolnici ozdravel. Tja so ga odpeljali v ponedeljek preteklega tedna, ker se mu je spodrenilo, ko je hotel pritisniti na zavore svojega voza, na katerem je peljal drva. Ob padcu na grušč se je težko poškodoval po obrazu ter pretrpel, kakor so ugotovili zdravniki, tudi pretres možganov.

POGREB ZAVEDNEGA SLOVENCA

V petek preteklega tedna smo goriški Slovenci pokopali svetnika kasacijskega sodišča dr. Josipa Oblaka, ki je umrl v četrtek zjutraj v Trstu.

Pokojnik se je rodil pred 74 leti na Tolminskem in je med drugim služil več let pri okrajnem sodišču v Kanalu in Gorici. Bil je izredno narodno zaveden mož, ki se je udeleževal tudi v kulturnih organizacijah in jih zlasti gmotno podpiral.

Vsi, ki smo ga poznali, ga bomo ohranili v blagem in trajnem spominu. Plemenitemu možu naj sveti večna luč, njegovi družini, zlasti še njegovi gospe, izrekamo globoko in iskreno sožalje.

RAZPIS NATEČAJA

Ravnateljstvo Nižje srednje šole v Gorici razpisuje natečaj za mesto postrežnika - čuvaja. Razpis je nabit na oglasni deski šole v Ul. Randaccio 22.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

KRIK IZ BENEŠKE SLOVENIJE

»Rešite naš kostanj!« Ta poziv pošilja danes vsa Beneška Slovenija oblastvom, zlasti Kmetijskemu nadzorništvu v Vidmu. Naš kostanj že več let hira zaradi raka, toda oblastva niso doslej še ničesar učinkovitega storila, da bi bolezen zatrla. Znano pa je, da ima naša dežela odličan kostanj, ki je še nedolgo tega bil glavni pridelek našega kmeta. Pred 50 leti so ga naši ljudje jeseni in pozimi dnevno zvozili do 15 stotov v Čedad, od koder so ga zatem izvažali v severne države Evrope. Danes pa ga naše doline pridelajo morda le nekaj nad 2 tisoč stotov.

Naš kostanj bo popolnoma propadel, ako kmetijska oblastva ne začne z resno borbo proti hudi bolezni.

PODBONESEC

V podboneški občini (Pulfero) je nič manj kot 55 manjših ali večjih naselij, zgrajenih po obronkih Matajurja, Vogla in Kragujnice, na desni in levi strani Nadiže; v dolini je pa le sedem vasi. Po zadnji vojni je večina vasic dobila ceste: brez poti so sedaj le še Črni vrh, Gorenji Mersin in Brocana. Pred kratkim smo pa v listih brali, da je ministrstvo za javna dela nakazalo 1 milijon in 167 tisoč za zgradnjo ceste od Domenezev (pri Roncu) do Brocane, 2 milijona in 17 tisoč lir za cesto od Loga v Gorenji Mersin, medtem ko je bilo za pot od Kala do Črnega vrha že prej nakazanih kar 30 milijonov.

Za vsa ta nakazila se moramo zahvaliti se-

natorju Pelizzu, ki vedno nadleguje skope rimske gospode in jih tako prisili, da pomagajo našim doslej zanemarjenim ter zato zaošialim gorskim vasicam.

Vse ceste, zgrajene po vojni, so prav gotovo zelo koristne za naše ljudi, a moramo poudariti, da so tudi velika nadloga za naše občinske uprave, ki jih ne morejo ter jih tudi nikoli ne bodo mogle primerno vzdrževati. Ceste so namreč tako površno zgrajene, da se po vsaki povodnji spremene v prave potoke, ki vedno potrebujejo temeljitih poprav.

Podjetniki namreč skrbijo le za to, da bi se z deli čimbolj okoristili, in jim ni mar, če je cesta še pred zaključkom del na kakem mestu že pokvarjena. Vlada in občinske uprave bi morale skrbeti, da se ne zametujejo milijoni ter da se ceste ne gradijo le zaradi koristi podjetnikov.

Ob zadnjih nalivih se je na primer na že zgrajeni cesti tik za Logom udrl velik plaz in tako zasul cesto, da bo za popravo treba več sto tisočakov. Uverjeni smo, da bo po vsakem večjem deževju več takih primerov in da bo nakazani denar potrošen največ za popravila.

V Gorenjem Mersinu pa bodo še dolgo čakali na ceste! Občina Podbonesec ima že danes toliko takih cest, da jih ne more vzdrževati. Sprejela je v službo dva cestarja, a bi jih samo za površno vzdrževanje poti potrebovala najmanj šest. To je pa nemogoče, ker so ljudje že tako obloženi z davki, da vedno bolj zapuščajo svoja revna posestva in silijo

v tujino. Vse kaže, da ne bo tudi gradnja cest zaustavila izseljevanja; zato je potrebno drugo, temeljitejšo zdravilo. Le tako lahko odgovorna oblastva rešijo našo obmejno deželo pred popolno izpraznitvijo.

IZ RAJBLJA

Ker je nova rudniška uprava skupno z lastniki rudnika skrajno trmasta in ker nikakor ni hotela izplačati delavstvu proizvodne nagrade, so rudarji 10. novembra ponovno stopili v stavko. Prav tako ni hotela uprava prenehati s prisilnim in samovoljnim odpuščanjem delavstva, kar ga je še najbolj razdražilo. Saj delavec z mnogoštevilno družino nima niti ene mirne sekunde ob moreči zvesti, da je njegov obstanek trajno na tehtnici. Zato ni prav nič čudno, da so rudarji bili trdno odločeni iti v borbi za svoje pravice do konca. Po enotedenski stavki je rudniško vodstvo končno spoznalo, da je nespametno in skrajno škodljivo nadaljevati borbo z razjarjenim delavstvom. Zato je uprava ugodila njegovim glavnim zahtevam in zatem je stavka po enem tednu prenehala. Po novi delovni pogodbi se bo proizvodna nagrada še naprej izplačevala in rudniška uprava ne bo delavcev več odpuščala. Tistim pa, ki se bodo prostovoljno odpovedali službi v rudniku, bodo izplačali 400 tisoč lir odpravnine. Podjetniki so morali torej zaradi odločnega in enotnega nastopa rudarjev popustiti; javnost je odločno bila tudi na strani stavkajočih.

Vsa vas je zadovoljna, da se je ta druga stavka tako srečno in hitro končala in da je pri nas po dolgem času zopet zavlada mir. Zahvalo je treba izreči oblastvom in vsem, ki so posredovali, da je prišlo do končnega sporazuma.

Nekateri zajemajo večerjo in prijazno ponujajo: »Bosta majo našega pokusila?« Stanko je že odcepil prvo pletenko, ki je pobožno krožila od ust do ust. Še kapitan in motorist, ki sta že nastopila službo, se ne odrečeta požirku.

Gori po hišah med brajdami se zasvetijo luči skozi zagrnjena okna. Križanske mame prižigajo luči in njih misli romajo k svojem. »Bog daj srečo«, pozdravijo oni z brega. »Bog daj!« odmeva iz bark in že se pomikamo v gosji vrsti ven iz lukle.

BUČI, BUČI, MORJE ADRIJANSKO!

Še nikoli me ni tako prevzela naša znana »Buči, buči, morje Adrijsko...« Vse je tiho daleč naokrog. Zadnji odsviti sončnih pramenov se blestijo na najvišjih kraških čerih. Vedno gostejši mrak lega na morje in okrog nas. Komaj se še ločijo obrisi temnih postav, ki sedijo pri krovu. Dogorevajoče cigarete žanijo kot oči čudnih ptic; vse je globoko tiho... Tedaj pa začne voda škipeti. Najprej nalahno, potem pa vedno bolj šumno butajo valovi ob razjedene pečine in se odbijajo z zamolklim goltanjem in grgranjem v skritih goltancih pod vodo. Šumenje in kipeenje srebrnih valov se preobrača in odbija na sto glasov iz stoterih malih zalivov in drag.

Hladno potegne sem od Pirana. Šumenje

vode naraste v slovesno bučanje. Veličastna pesem Adrije se odbija od zemlje in od zvezdami posutega neba.

Vse je tiho in poslušaj himno morja in ribičev.

»He, Tonko, ogrni se«, nas zdrami kapitanov glas. Dvanajstletni bubec, ki je očeta preprosil, da sme prvič na lov, se kaže junškega in hiti zatrjevati, da mu ni kar nič mraz. Oči mu gore od samega pričakovanja in navdušenja.

Spet kroži čutara, da se malo ogrejemo. »Na, svak, potegni«, si ponujajo.

»Zlomka, kaj smo sami svaki tu«, me zanima, ko priroma pletenka nazaj med vrvi.

»Prav tako je«, poučuje brezzobi starešina, »naneslo je tako, da smo se sami svaki zbrali v kompanijo. Dvanajst nas je pri naši floti. Od lova pa odnese vsak svoj delež domov, če je kaj, če ne bo nič, pa figo zadolo.

Gospodarjem, ki so dali nafto in drugo, moramo najprej odrajtati. Huda je, kadar ni nič v mreži.«

Posedli smo v krog okrog jambora. Motor v trebuhu ladje je začel enakomerno ropotati. Ziblje nas kot v zibki, da oči same lezejo skupaj. Zdaj močno, pa spet tišje bučanje poje uspavanko. Pri krmilu začne nekdo poltiho prepevati tisto »Po visokem morju...«

Kar prigradrnja izpod krova motorist Saverč s prav veliko skodelo; da ni mogel naj-

ti kozarca, se opravičuje in podstavi posodo. Veselo je klokotala črnina in odvezavala jezike. Nekaj mlajših je moralo dol razpletati mrežo. Ko so opravili, so začeli spodaj take zbijati, da so še motor prepčili. Dolgo pa niso vzdržali v zatohlem prostoru. Kmalu so zlezli ven pogledat, če je večernica že nad Svetim Lenartom; še bolj jih je pa zanimalo, če je še kaj moče pri nas.

Malo po malem se še razloči drugi čoln, ki ga vlečemo na vrvi za sabo. V »ščifu« sta začela Tojo in njegov tovariš »moroc«. »Dva, mora, tri« seče skozi noč. »Pandolo, pazi«, odgovarja drugi. Zadnji v vrsti je na »lampari« s svojim fantom Pinom »Nino brontolon«. Sključen sedi ob veslih. Fante se je pa kar na dno zleknul in zadrnohal.

»Strela, molči, sardone spodiš«, rentachi Nino, da ga je kar do nas slišati.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

TOVARNA

Prinčič

KRMIN - CORMONS
TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje 1 t d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Književnika v obrambo slovenstva

Poročali smo že, da so začeli v zadnjem času nekateri preveč nacionalistično usmerjeni srbski književniki in umetniki ponavljati stare želje in teorije iz Živkovičevih časov, da bi se morali zlit narodi Jugoslavije v eno samo narodno in kulturno skupnost z eno samo narodno književnostjo in umetnostjo. Ker se ne upajo odrekati Slovincem pravice do uporabe lastnega jezika, ki jim jo jamči tudi današnja jugoslovanska ustava, govore za zdaj samo o »vsebinskem« in »duhovnem« poenotenju književnosti narodov Jugoslavije.

Proti tem nameram sta zdaj nastopila mlada književnika Milan Segal in Janko Kos. Prvi jih je zavrnil v reviji »Naša sodobnost«, drugi pa v »Besedi«, ki velja za glasilo mladih.

Janko Kos je zapisal v svojem odgovoru srbskemu pisatelju Zoranu Mišiču, ki se je v beograjski reviji »Delo« zavzemal za idejo jugoslovanske »integracije« takole: »Težnja k integraciji jugoslovanske kulture je morda razumljiva s stališča književnikov, ustvarjajočih v mestu, ki je upravno središče federativne države. Toda s stališča kulturnih delavcev, ki so dediči samostojne nacionalne, t. j. slovenske kulture z njenim lastnim centrom in tradicijami, je ta težnja ne samo nacionalno nesprejemljiva, temveč tudi kulturno nevarna. Slehera takšna integracija je v bistvu unifikacija in s tem tudi centralizacija. Integracija jugoslovanske kulture bi pomenila ne samo uničenje slovenske nacionalne kulture kot take, temveč hkrati kulturno provincializacijo slovenskega kulturnega prostora. To je spoznal že Prešeren, ki je razumel, da bi vključevanje slovenske kulture v večje nacionalne kulturne organizme vodilo ne k evropeizaciji slovenskega kulturnega nivoja, temveč v provincializacijo in degradacijo. Avtorjeva teza o integraciji je proklamirana v imenu kulturne evropeizacije. Toda njen učinek bi bil za Slovence ravno obraten. Prav zato ostaja za razvoj slovenske kulture kot edino mogoča in pravična pot k evropeizaciji razvijanje nacionalne kulture v kritičnem odnosu do njenih tradicij in prav tako v kritični presoji sodobnih evropskih pobud... Integracija bi spremenila slovensko kulturo v provincialni privesek, navezan na center izven slovenskega kulturnega prostora, medtem ko bi resnična evropeizacija slovenske kulture nujno vodila k njenemu nadaljnjemu razvoju in razmahu. Prav zato

je stremljenje k evropeizaciji treba povezati z vlogo do ohranitve nacionalne kulturne tradicije. In obratno: slovenska nacionalna kultura bo živela samo, če bo stremela k svetovnemu nivoju. Vsako ostajanje v stagnaciji preživelih in mrtvih kulturnih smeri bi jo provincializiralo in s tem ustvarjalo ugodna tla za iliristična stremljenja. To sta spoznala že Cankar in Prešeren in njuna misel je še vedno veljavna.«

Nova revija bo izšla

Kot smo zvedeli, je zdaj že gotovo, da bo v kratkem začela izhajati v Trstu nova slovenska revija, ki bo popolnoma neodvisna od vseh političnih skupin ter namerava biti samo forum svobodne slovenske besede in misli. Okrog sebe hoče zbrati vse pomembnejše, duhovno neodvisne in demokratične slovenske kulturne ustvarjalce v našem mestu, odprta pa bo tudi sodelavcem iz vsega slovenskega sveta, ki se ne boje stvarnega in svobodnega obravnavanja slovenskih vprašanj in si upajo javno povedati svoje mišljenje, ne da bi se skrivali za psevdonime.

Pri reviji bo sodeloval tudi mladi tržaški pisateljski rod, ki je izšel iz »Literarnih vaj« in od katerega nekateri prav mnogo obetajo. Tako bo zagotovljena kontinuiteta slovenskega literarnega življenja v Trstu, ki se zdaj lahko ponaša z nekaterimi najboljšimi iz mlajšega roda slovenskih pisateljev.

Revija se poraja — po izjavah izdajateljev — iz občutka in prepričanja, da sedanji čas nujno zahteva tako slovensko glasilo in da je morda prav Trst najbolj poklican, da ga izda. Zelo verjetno bo revija izšla že pred božičem ali vsaj okrog novega leta.

„Večer belih vrtnic“

»Slovenski oder«, ki je bil pred nekaj leti precej delaven in nas je večkrat razveselil s kako predstavo, skoraj že presega okvir dilemantske umetnosti, je zadnje čase zaspal. Verjetno predvsem zaradi pomanjkanja primerne dvorane, kajti Avditorij ni bil Slovincem več na razpolago. Zdaj pa, ko imajo slovenske umetniške skupine spet dostop do nje, se je tudi »Slovenski oder« vzdramil in začel v letošnji sezoni novo delovanje z uprizoritvijo igre »Večer belih vrtnic«, ki jo je napisal Janez Prepeluh, režiral pa Jože Peterlin. V glavnih vlogah so nastopili Marijanca Lapornikova, Vjolica Fonda, Diomira Fabjan, Livij Valenčič, Silva Resinovičeva, Drago Stoka, Gregor Pertot in Franc Mljac. Vsi so dobro odigrali svoje vloge. Tudi režija je bila skrbna in sproščena, le tempo je bil nekam prepočasen.

Vsebina komedije je zajeta iz življenja današnje tržaške mladine. Janez Prepeluh je mlad slovenski dramatik, ki pa se je že precej uveljavil, zlasti s svojimi radijskimi igrami, ki jih piše pod psevdonomom Mihael Jeras in ki jih večkrat igra »Radijski oder« naše radijske postaje. Predstava v Avditoriju pa ni bila krstna predstava te Prepeluhove komedije, ker jo je skupina dijakov uprizorila že prejšnjo sezono.

Razveseljiv znak je, da se je začelo gostovanje v Avditoriju z novim, izvirnim slovenskim delom. D. C.

KULTURNE VESTI

Umrl je slavni ameriški dirigent in trombentač jazza Tommy Dorsey. * * *

Pri Prešernovi družbi v Ljubljani je izšel nov zgodovinski roman Franceta Bevka »Iskra pod pelom«. Dogaja se v letih pred velikim puntom tolminkih kmetov v začetku osemnajstega stoletja. * * *

Pri Prešernovi družbi je izšel tudi roman mladega pisatelja Bena Zupančiča »Mrtvo morje«. * * *

V palači Barberini v Rimu so odprli razstavo slik slavnega Piera da Cortone iz sedemnajstega stoletja. V ondodni razstavnici palači bodo odprli te dni še razstavo evropske umetnosti sedemnajstega stoletja, zlasti baroka. Dela so prispevale galerije iz raznih evropskih držav. * * *

Duhovnik Giovanni Folcini v Cremi je našel na podstrešju staro violino, na katero se je kot deček učil goslanja. Ko je obrisal z nje debelo plast prahu, je odkril v notranjosti Stradivarijev žig. Pravi, da je zadovoljen, da se ni preveč zanimal za goslanje, ker bi bil medtem violino gotovo že prodal in si kupil »boljšo«. * * *

Slikar Pablo Picasso je poslal osrednjemu odboru francoske komunistične partije pismo, ki ga je podpisalo še devet drugih komunističnih umetnikov in v katerem protestirajo proti staliniškim politiki stranke. Centralni komite jim je odgovoril, da stranka ni »debatni klub«. * * *

V Moderni galeriji v Ljubljani je odprta razstava norveške grafike. Zadnja leta so se sicer začeli množiti kulturni stiki med Slovenci in Norvežani, vendar iz norveške književnosti Slovenci zadnje čase manj prevajamo. * * *

Pri Comacchiu ob ustju Pada so odkrili ostanke bajeslovnega mesta Spine, ki je cvetelo kakih pet sto let pred Kristusom. * * *

Umrl je znani italijanski romanopisec in dramatik Rosso di San Secondo. Doma je bil kot Pirandello s Sicilije. * * *

Francoski komunistični partiji sta zaradi dogodkov na Madžarskem obrnila hrbet pistolja Vercors (v slovenščini zbirka novel »Oči in svetloba«) in Vil-
lefosse.

Smrt mladega italijanskega dirigenta

V soboto, 24. t. m., je padlo v bližini Orlyja pri Parizu na tla novo italijansko potniško letalo, ki je bilo na poletu v Združene države, in med smrtnimi žrtvami je tudi mladi italijanski dirigent Guido Cantelli. Bil je star šele 36 let, a je bil že svetovno znan. Bil je prav na poti v New York, kjer bi bil moral dirigirati nekaj koncertov simfoničnega orkestra tamkajšnje radijske družbe. Bil je Toscaninijev ljubljenec in stari Toscanini ga je v nedeljo zvečer zaman čakal na večerjo, na katero ga je povabil. Dolgo namreč niso upali staremu mojstru povedati, kaj se je zgodilo, ker so se bali, da ga bo prehudo zadelo.

Sele nekaj dni prej se je Guidu Cantelliju izpolnila njegova največja želja kot umetniku, da je bil imenovan za stalnega dirigenta simfoničnega orkestra Scale v Milanu. Tako bi bil brez ekonomskih skrbi in bi se bil lahko mirno posvečal svoji umetnosti.

Doma je bil iz Novare in tam so ga tudi pokopali v družinsko grobnico. Italijanski glasbeni svet se je poslovil od njega v Scali, kamor so prepeljali krsto. Pred pogrebnim sprevedom je korakal ves simfonični orkester Scale in zaigral priljubljenemu dirigentu v poslednje slovo Haendlovo skladbo »Largo«, ki jo je zadnje Cantelli dirigiral v življenju, najbrž brez vsakršne slutnje, da gre za lastno pogrebno koračnico. Na pogrebu so mu jo zaigrali brez dirigenta, samo po drhtečem glasu prve violine, ki je nadomeščala mrtvega Cantellija.

Scala mu bo težko našla naslednika. V Trstu je gostoval trikrat, zadnjič lani v novembru, ko je priredil v Verdijevem gledališču koncert s Scalinim simfoničnim orkestrom. Za njim žalujejo ljubitelji glasbe tudi v našem mestu; enako kot povsod, kjer so imeli priložnost spoznati njegovo umetnost. Zapustil je ženo in petmesečnega sinčka.

TUGO STIGLIČ IN EVICA WOHLFEILER
v najnovejšem slovenskem filmu »Doli na miru«

GOSPODARSTVO

Vrtnar v decembru

Glavno opravilo tega meseca je prekopanje vrta. Če je zemlja bolj težka, to je nekoliko ilovnata, jo pustimo v velikih grudah, ki se bodo zaradi mraza in odjuge zdrobile. Težko vrtno zemljo moramo pa enkrat za vselej popraviti: primešali ji bomo peska in apna, za kar prav dobro služi tudi blato iz obcestnih jarkov. Le tako popravljena ilovnata tla so primerna za vrt. Ob kopanju moramo zemljo tudi pognojiti, in sicer s hlevskim gnojem, katerega ni na vrtu nikdar preveč. Od umetnih gnojil raztrosimo sedaj samo Thomasovo žlindro (1 kg na 10 m²), ki se pozimi tako spremeni, da bo spomladi zelo učinkovita.

Ker so dnevi že precej mrzli, je skrajni čas, da radič, peteršilj in zeleno (šelin) pokrijemo s slamo ali steljo. Pozno endivijo moramo povezati, da se bo obelila. Rdeči radič izkoplujemo in ga v snopiče povezanega shranimo v kleti v pesku; potem ga po potrebi silimo. Ko je povrtnina že spravljena v kleti, bomo v suhih in sončnih dneh za nekaj ur, najbolje med 11. in 13. uro, odprli okna in vrata. Mokre povrtnine ne smemo spravljati v klet.

Če imamo primerno lego in če je vreme ugodno, lahko ta mesec sejemo na prosto še nekoliko špinače, sadimo česen — ki je letos zelo drag — in čebulček. Kdor ima drobnjak (šnitloh), naj ga sedaj preredči in vsako rastlinico vsadi 2 cm globoko na razdaljo 5 cm. V tople grede lahko sejemo mesečne redkvice, korenček, solatice in tudi zgodnje zelje.

V tem mesecu vsadimo mnogo zgodnjega graha, in sicer sorte: »ekspres z dolgimi stroki«, »ekspres Alaska«, »princ Albert« in »Saxa«. Sedaj pa ne sadimo sort z zgrbančnim semenom. Zemljišče za grah naj bo po možnosti gnojeno še od prej; če pa ni, ga pognojimo z dobro dozorelim, oziroma preperelim hlevskim gnojem. Zemlji dodamo še umetna gnojila: v ta namen napravimo mešanico iz 6 delov superfosfata, 2 delov žveplenokislega amoniaka (solfato ammonico) in 2 delov kalijeve soli (sale potassico). Na površino enega ara ali 100 m² raztrosimo po 10 kg te mešanice. Hlevski gnoj in umetna gnojila na rahlo podkoplujemo. Ta mesec sadimo tudi bob.

CVETLIČARJEVA OPRAVILA

V toplih sončnih dneh odpremo cvetličnjake za kakšno uro. Vse rastline v cvetličnjaku bomo obenem popršili z vodo, ki naj ima isto toploto, kot je v cvetličnjaku. Toplota naj pa ne bo nikdar pod ničlo. Vse rastline zalivamo sedaj bolj zmerno: tiste, ki počivajo, pa samo tedaj, če je zemlja okoli njih suha. V cvetličnjaku naj vlada stroga snaga, predvsem pa naj se odstranijo vsi poškodovani listi. Lahko zasadimo še zadnje hijacinte, tulipane, iris, krokus, anemone in ranunkole. Hijacinte, tulipane, krokus, azaleje in še druge lahko tudi silimo kl cvetju in jih v ta namen postavimo v toplo gredo ali v topel cvetličnjak.

PAPRIKA IN JAJČEVEC

Jajčevce in paprika sta prišla sorazmerno pozno v Evropo. Jajčevce smo dobili v 15. stoletju iz Indije, kjer so ga že davno poznali in cenili. Papriko je Evropa dobila v 16. stoletju iz Brazilije.

Evropejci so že v začetku mnogo cenili obe zvrsti paprike, to je sladko in ostro. Čisto drugačno usodo pa je imel jajčevce. Ljudstvo mu zaradi nepriljubljene vijoličaste barve in zaradi grenkega okusa ni zaupalo. Poleg tega so ga obtožili, da povzroča zaprtje, hemeroide, epilepsijo in celo gobavost. Sadili so ga predvsem kot lepotično rastlino. Polagoma pa si je jajčevce le utrl pot tudi na evropske mize, a ne povsod, ker v marsikateri državi nočejo še danes nič vedeti o njem.

Hranilna vrednost paprike in jajčevca je zaradi visokega odstotka vode (nad 92%) zelo pičila, saj vsebujeta prav malo beljakovin, tolaš in škroba. Njuna vrednost pa je tem večja zaradi drugih snovi, ki jih vsebujeta in ki so za človeka velevažne. Med drugim je paprika najcenejši vir vitamina C, ki deluje predvsem proti skorbutu. O jajčevcu so v zadnjem času ugotovili, da njegov sok pospešuje izločanje žolča in da manjša odsto-

tek kolesterina v krvi. Zato je jajčevce pravo zdravilo za vse, ki trpijo zaradi motenj jeter.

VPRAŠANJE PŠENICE V ITALIJI

Letno potrošnjo pšenice v Italiji računajo na 77,5 milijonov q za prehrano in na 8-10 milijonov q za setev, v celoti torej 85 do 90 milijonov q. Vsak italijanski državljan porabi letno za prehrano povprečno po 162 kg pšenice. Potrošnja se iz leta v leto za malenkost niža.

Pridelek zadnjih dveh let bi po količini lahko bil zadosten za domačo potrebo, če bi med mehkiimi (za kruh) in trdimi sortami (za testenine) bilo pravilno razmerje. Ker pa je pridelek trdih sort pšenice prenizek, je potrebno to sorto uvažati, medtem ko je pridelek mehke pšenice za domačo potrebo zadosten in te pšenice ostane še za izvoz.

Med sortami pšenice daleč prevladuje »senator Cappelli«, ki je trenutno sploh najbolj razširjena v Italiji, saj so lani z njo posejali 643.000 ha. Od mehkih sort je najbolj razširjena »S. Pastore«, s katero so lansko leto posejali 629.000 ha. Na drugem mestu je sorta »Funo« s 395.000 ha, na tretjem pa »Mara« s 288.000. Od ostalih znanih sort so posejali lani 90.000 ha z »Mentano« in 20.000 ha z »Damiano Chiesa«. Vseh sort, ki jih sejejo, pa je nekaj stotin. Razmerje med njimi se stalno menja: nekatere se uveljavljajo, druge pa gredo v pozabo.

Sportni pregled

NOGOMET

V tem mesecu je nogomet dosegel precejšen razmah. Na izločevalnem srečanju za svetovno prvenstvo je Francija v Parizu premagala Belgijo s 6:3. Srečanje »B« ekip se je končalo s 3:0 v korist Belgijcev. Italija je 13. novembra bila uspešna kar na dveh igriščih. Neodločeno (1-1) je zaigrala v Bernu s Švico; mladinci pa so v Marseillu odpravili francoske sovrstnike kar s 3:0. Švica je nato v Frankfurtu nepričakovano porazila (3:1) svetovne prvake. Sedaj se odigravajo tekme za britansko prvenstvo, kjer sta pomembni zmagi Anglije na Škotskem nad Walesom (3:1) in nad Severno Irsko (1:0). V Glasgowu je Jugoslavija bila pred 60 tisočimi gledalci popolnoma poražena. Škoti, ki so igrali hitreje in odločneje tako v napadu kot v obrambi, so zasluženo zmagali z 2:0.

Začele so se tudi tekme za pokal evropskih prvakov. Crvena zvezda je odpravila nizozemskega prvaka Rapid z 2:0. Angleški Manchester je zaigral neodločeno (0:0) z nemško enajstorico Borussia. Ker pa je britanska ekipa v prvem srečanju zmagala s 3:2, se je kljub zadnjemu izidu uvrstila za nadaljnje tekmovanje. Nica je sicer premagala škotski Rangers z 2:1, toda ker se je prva tekma končala v korist Škotov, je nujno potrebno še tretje srečanje. Španski Athletic je premagal Honved s 3:2; prvo srečanje med Fiorentino in švedskim Norkeopingom se je pa zaključilo z 1:1.

Mnogo zanimanja vzbujata madžarski nogometni ekipi Honved in MTK, ki sta na krajši turneji po zapadni Evropi, kjer imata lepe uspehe.

Večina madžarskih igralcev se je izrekla proti svoji današnji vladi. Puskas in Czibor se mislita po turneji v Južni Ameriki naseliti v Mehiki in sta v ta namen že zaprosila za politično zatočišče.

Razne evropske ekipe so seveda povabile najboljše madžarske igralce, naj vstopijo v njihova moštva. Tekme za madžarsko nogometno prvenstvo so se že zaključile. Za prvaka je bil proglašen Honved. Po zadnjih političnih spremembah je večina moštev dobila prvotna stara imena. Voros Lobogo in Kinizs sta tako naenkrat postala MTK in Ferencvaros.

XVI. OLIMPIADA SVEČANA OTVORITEV

Pred več kot 120 tisoč gledalci je vojvoda Edinburški 22. novembra slovesno otvoril XVI. olimpiado. Po več tednov trajajočem deževnem in hladnem vre-

menu so kakor za nalašč nastopili vroči dnevi. Vse mesto je bilo praznično razpoloženo. Stevilna množica je z burnim ploskanjem pozdravljala mimohod nastopajočih atletov; ko so prižgali olimpijski ogenj, pa je vse prisotne zajelo veliko navdušenje. Ogenj je prižgal domačin Clarke, prisego pa je položil slavni Landy. Veliko pozornost je vzbudil napis, ki pravi, da je namen olimpiade zblížiti najrazličnejše ljudi. Pod tem napisom je prvič v zgodovini iger stala odločba Mednarodnega olimpijskega odbora, po kateri se splošna lestvica po točkah uradno ne priznava, češ da namen iger niso tehnični izidi, temveč le uveljavitev moralnih vrednot.

ODDALI SO ZE 20 ZLATIH KOLAJN

Kot so pričakovali, je več ko sto tisoč ljudi napolnilo stadion, da bi prisostvovali atletskim dvobojem. Toda tudi ostala igrišča so bila nabito polna. Največji uspeh so doslej želi Američani, ki so pobrali kar 7 zlatih kolajn v atletiki in 5 v dviganju uteži. Rusi so si priborili le eno zlato kolajno v atletiki in 3 v dviganju uteži. Do prve zlate medalje je prišla tudi Italija, in sicer v ekipnem tekmovanju v fletetu. Veliko zanimanje je bilo za tek na 10.000 metrov, v katerem je bilo mnogo favoritov. Junak dneva in tudi zmagovalec je bil Rus Kuc, ki je z neprestanimi napadi popolnoma izčrpal svojega velikega nasprotnika Angleža Pirieja. Čeprav so Američani pustili doma nekatere najboljše tekače, so njihovi šprinterji osvojili prvi dve mesti. Zmagal je Morrow. V teku na 400 m z ovirami so pa Američani pobrali vse tri kolajne. V metu kladiva sta se to pot pomerila večkratna svetovna prvaka Krivososov in Connoly. Zlato medaljo si je priboril Američan. V skoku v višino je prvo mesto osvojil Američan Dumas, ki je imel hudega tekmeča v Avstralcu Porterju. V skoku s palico je kot običajno zmagal Amerikanec Richards, ki je po poklicu protestantski duhovnik. Tudi skok v daljino se je končal z mago Američana Bella. V hoji na 50 km je bil nepričakovano prvi Novozelandski Read. V metu kopja je zmagal Norvežan Danielsen ter obenem postavil nov svetovni višek. Pomembni sta zmagi Američana Courtneyja na 800 m in domačinke Cuthbert na 100 m. Največje presenečenje je vsekakor povzročila zmagala Čehinja Fikotove v metu diska. V dviganju uteži pa so prekosili več svetovnih rekordov.

IZIDI

Atletika: MOSKI 100 m: 1. Morrow (ZDA) 10"5; 2. Baker (ZDA) 10"5; 3. Hogan (Avstralija) 10"6. — 800 m: 1. Courtney (ZDA) 1'47"7; 2. Johnson (Anglija) 1'47"8; 3. Boysen (Norveška) 1'48"1. — 400 m

(Nadaljevanje na 10. strani)

16

Za
naše
u
a
i
m
l
a
i
š
e
T
r
i
j
e
h
r
i
b
o
l
a
z
c
i

Dolga je bila pot...

2

Profesor Gravina je poklical Andro k sebi. S prijazno kretnjo ji je ponudil stolicco. V Gravinovi prisotnosti se je Andra čutila vedno v zadregi. Sama ni vedela, od kod to pride, saj je bil profesor vedno prijazen z njo.

»Prosim, ne ustrašite se«, je začel profesor, »prihodnji teden ste nameravali na dopust. Prav gotovo ste ga zaslužili in ga boste tudi dobili. Trenutni položaj pa prav gotovo poznate. Tovariš Bleđič je bolan, tega nisem mogel naprej vedeti. Moj odnos do Ravlina tudi poznate. Brez dvoma je sposoben zdravnik; toda nanj se ni mogoče zanesti. Vzame vse prelahko. Zato mu ne morem prepustiti odgovornosti.«

Profesor se je kratko zasmel: »To je bil dolg uvod za mojo prošnjo. Ali bi bili tako prijazni in bi v slučaju potrebe prekinili svoj dopust za eden ali dva dni. V tem primeru bom lahko mnogo bolj mirno odpotoval.«

»Seveda, gospod profesor. Čemu sploh vprašujete.«

»Tak odgovor sem v resnici od Vas tudi pričakoval. Hvala

Vam iskrena.« Ponudil ji je roko. Iskal je njenega pogleda, a Andra mu je odmaknila oči in je urno zapustila sobo.

Profesor Gravina je odpotoval na zdravniško zborovanje; tudi Andra je nastopila svoj dopust. V bolnišnici je šlo vse svojo redno pot. Davo tudi sedaj ni bil nič bolj točen, toda bilo ni vsaj nikogar, ki bi ga za to grajal. Tovariši so sicer imeli svoje mnenje o njem, a so molčali.

Nekega popoldneva je Davo šel iz operacijske dvorane v svojo sobo. Na stopnicah je srečal mlado žensko. Hotel je že malomarno iti mimo nje, toda nekaj v njenem zadržanju ga je ustavilo, da je postal pozoren. Tudi mlada ženska je dvignila glavo in sta nekaj sekund drug drugega gledala. Davo je naredil še korak in je stopil tik nje.

»Irma«, je vprašujoče šepnil.

Ona se je zdržnila. Ozrla se je nazaj, kakor da se želi umakniti iz zdravnikove bližine. Toda Davo jo je že krepko prijel za roko: »Saj ste Irma Krone, ali ne?«

»Da«, je komaj slišno dahnila mlada gospa.

»Ali je mogoče?« je stresal z glavo in gledal Irmo. Ali je to res tista živahna, krasna Irma, v katero je bil svoj čas do ušes zaljubljen? Zdaj je še vedno mlada, a utrujena in starikava ženska. Tako je bil osupel, da je trajalo nekaj časa, preden je prišel k sebi.

TEDENSKI KOLEDARČEK

2. decembra, **nedelja**: 1. adv., Herta
3. decembra, **ponedeljek**: Frančišek Ksav.
4. decembra, **torek**: Barbara
5. decembra, **sreda**: Gerald, Stojan
6. decembra, **četrtak**: Nikolaj, Miklavž
7. decembra, **petek**: Ambrozij
8. decembra, **sobota**: Br. Spoč. Dev. Marije

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 28. novembra si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	642—646 lir
avstrijski šiling	23—23,75 lir
100 dinarjev	73—78 lir
100 francoskih frankov	152—156 lir
funt šterling	1620—1660 lir
nemško marko	145,50—147,50 lir
pesos	16—19 lir
Svicsarski frank	148—149,50 lir
zlato	738—742 lir
napoleon	5500—5600 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 2. decembra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 11.30 Vera in naš čas; 12.00 Oddaja za najmlajše; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Slovenski zbori; 19.15 Velike ljubezni; 20.30 R. Wagner: »Valkira«, opera v 3 dejanjih — 1. in 2. dej.

Ponedeljek, 3. decembra, ob: 19.15 Radijska univerza; 20.47 Vokalni oktet iz Gorice; 21.00 Znanost in tehnika; 21.45 Slovenske balade; 22.00 R. Wagner: »Valkira«, 3. dejanje.

Torek, 4. decembra, ob: 13.30 Glasba po željah; 19.15 Zdravniški vedež; 21.00 Franc Theodor Csokor: »Božji general«, drama v 6 slikah — igrajo člani Radijskega odra, nato Operetni odmevi.

Sreda, 5. decembra, ob: 18.30 Pisani balončki; 19.15 Skerjanc: Koncertino za klavir in orkester; 19.15 Radijska univerza; 21.00 Miklavževanje, nato Lahki orkestri.

Četrtek, 6. decembra, ob: 12.55 Kmečki kvartet; 19.15 Sola in dom; 20.30 Moški zbor s Proseka-Kontovela; 21.00 Dramatizirana zgodba - M. Jeras: Dunajske povesti - »Clovek se vedno poslavlja«; 22.15 Brahms: Simfonija št. 3.

Petek, 7. decembra, ob: 13.30 Glasba po željah; 18.30 Z začarane police; 19.15 Radijska univerza; 20.30 Sulek: Drugi klasični koncert; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Iz svetovne književnosti in umetnosti.

Sobota, 8. decembra, ob: 9.00 Slovenski oktet; 13.30 Glasba po željah; 16.00 Foerster: »Gorenjski slavček«, opera v 3 dejanjih; 19.00 Čajkovski: Italijanski capriccio; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 21.00 Friedrich Schiller: »Maria Stuart«, drama v 5 dejanjih — izvajajo člani SNG; 23.00 Poje Mario Lanza.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 320: Ali je bolje imeti petelina med kurami, čeprav služijo jajca samo za potrošnjo in ne za podlaganje?

Odgovor: Če jajca niso določena za podlaganje, je prisotnost petelina med kurami škodljiva in ni gospodarska. Oplojena jajca se namreč, posebno v toplih mesecih, prej pokvarijo kot neoplojena. Poleg tega so petelini vedno zajedavci med kurami, ker hočejo biti vedno siti in zato odjedajo tudi delež hrane za kure. Dobre jajčarice želijo živeti v miru in jih samo muči, če jim petelin »dela lepe« od jutra do večera. Če bi bili petelini na splošno koristni, bi jih našli že v davnih časih na vseh naših dvoriščih, a v vasi navadno lahko preštejete na prste ene roke vsa dvorišča, kjer gospoduje petelin nad kurami.

Vprašanje št. 321: Redim kure v ograjenem prostoru in jih krmim v glavnem z zrnjem in zelenjavo. Kokoši pa imajo grdo navado, da se kljuvajo in požro perje, tako da so nekatere deloma gole. Kaj je temu vzrok in kako naj to preprečim?

Odgovor: Da si kokoši medsebojno kljujejo perje, katerega potem požrejo, je kriva nezadostna ali nepopolna krma. Če kokoši nimajo dovolj krme, se želijo nasititi s perjem. Kadar pa ni krma popolna, to se pravi, da ne vsebuje vseh snovi, ki jih kokošji organizem potrebuje za zdrav razvoj, si je treba takole pomagati: zrnje zmeljete in moki dodate ribje in mesne moke, pšeničnih otrobov, lucernine moke in klajnega apna. Za 10 kg krmne moke vzemite 5½ kg moke (celotne iz zmlatega zrnja), 2½ kg pšeničnih otrobov, 1¼ kg ribje in mesne, ¼ kg lucernine moke in ¼ kg klajnega apna. Ob enem pa jim dajte zelenjave kot do sedaj. Če boste krmili s to mešanico, bodo kokoši tudi več nesle. Če pa nočete spremeniti dosedanjega krmjenja in hočete odpraviti grdo lastnost, da se kokoši kljujejo in žrejo perje, morate kokoši spustiti na prosto, kjer bodo imele priliko, da se nekoliko pasejo.

ŠPORTNI PREGLED

(Nadaljevanje z 8. strani)

ovire 1. Davis (ZDA) 50"1; 2. Southern (ZDA) 50"8; 3. Culbreath (ZDA) 51"6. — 10.000 m 1. Kuc (SZ) 28'45"6; 2. Kovacs (Madžarska) 28'52"4; 3. Lawrence (Avstralija) 28'53"6. — Skok v višino 1. Dumas (ZDA) 2,12; 2. Porter (Avstralija) 2,10; 3. Kaskarov (SZ) 2,08. — Skok s palico 1. Richards (ZDA) 4,56; 2. Gutowski (ZDA) 4,53; 3. Roubanis (Grčija) 4,50. — Skok v daljino 1. Bell (ZDA) 7,83; 2. Bennet (ZDA) 7,68; 3. Valkama (Finska) 7,48. — Met kopja 1. Da-

nielsen (Norveška) 85,71; 2. Sidlo (Poljska) 79,98; 3. Tsibulenko (SZ) 79,50. — Met kladiva 1. Connolly (ZDA) 63,19; 2. Krivonosov (SZ) 63,03; 3. Samotsetov (SZ) 62,56. — Hoja 50 km 1. Read (Nova Zelandija) 4 h 30'42"8; 2. Maskinskov (SZ) 4 h 32'57"; 3. Ljungreen (Svedska) 4 h 35"2. — ŽENSKE 100 m: 1. Cuthbert (Avstralija) 11"5; 2. Stubnick (Nemčija) 11"7; 3. Matthews (Avstralija) 11"7. — Met diska 1. Fikotova (Češka) 53,69; 2. Beljakova (SZ) 52,54; 3. Ponomareva (SZ) 52,02.

Sabljanje: Moško ekipno v floretu: 1. Italija 2. Francija, 3. Madžarska.

Dviganje uteži: Petelinja kat.: 1. Vinci (ZDA) 342 kg; 2. Stogov (SZ) 337 kg; 3. Namdjou (Iran) 332 kg. Peresna kat.: 1. Berger (ZDA) 352 kg; 2. Minaev (SZ) 342 kg; 3. Zielinski (Poljska) 335 kg. Lahka kat.: 1. Ribak (SZ) 380 kg; 2. Halutinov (SZ) 372,5 kg; 3. Chang-He-Kim (Korea) 370 kg. Srednja kat.: 1. Bogdanovski (SZ) 420 kg; 2. George (ZDA) 412,5 kg; 3. Pignatti (Italija) 382,5 kg. Srednje težka kat.: 1. Kono (ZDA) 447,5 kg; 2. Stepanov (SZ) 427,5 kg; 3. George (ZDA) 417,5 kg. Lahko težka kat.: 1. Vorobiev (SZ) 462,5 kg; 2. Shepherd (ZDA) 442,5 kg; 3. Debuf (Francija) 425 kg. Najtežja kat.: 1. Anderson (ZDA) 500 kg; 2. Silveti (Argentina) 500 kg; 3. Pigaiani (Italija) 452,5 kg.

TAD

Gostovanje gledališča iz NOVE GORICE
V NEDELJO, 2. DECEMBA, OB 16. IN OB
20. URI V PROSVETNI DVORANI V GORICI,

Korzo Verdi 1

Hopwood:

Vzorni soprog
veseloigra v treh dejanjih

PRVENSTVA

Najstarejša letnica, ki jo je človeška roka napisala v kako podzemsko jamo, je 1412. Tako so po dolgem raziskovanju dognali. Letnico je pred 544 leti, to je pred odkritjem Amerike, nekdo začrtal v Postojnski jami.

* * *

Največ nezakonskih otrok je v srednjeameriški republiki Guatemali. Od 2330 rojstev lanskega leta je bilo kar 2200 izvenzakonskih.

* * *

Največjo školjko na svetu so našli leta 1937 na Filipinskih otokih. Široka je bila nad pol metra in tehtala 16 kg. Iz nje so priredili večerjo za 100 oseb.

Izdaja Konzorcij Novega lista
Odgovorni urednik Drago Legiš

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477

»Kaj sploh iščeš tukaj?« jo je nazadnje vprašal. »Mojega sinčka želim obiskati.«

»Tvojega sinčka? Kaj je tu pri nas?«

V tem hipu se je Davo spomnil, da so včeraj pripeljali v bolnišnico štiriletnega otroka s hudo pljučnico. Ko je videl ime na tablici, ni niti zaslutil, da bi ta mogel biti otrok Irma.

Spet jo je zgrabil za roke in jo poprosil: »Pridi. Tu ne moreva stati.«

Irma se je brez volje pustila odvesti. Odprl ji je vrata v svojo sobo in ji ponudil naslanjač.

»Bi rada kaj pila? Ti bom naročil tople kave.«

»Ne, hvala! Ne bom nič.«

»Čemu ne, Irma? Ali nisva več dobra prijatelja?«

»Prijatelja, Davo? Menim, da ne več.«

Senca je legla na obraz mlademu možu. Občutil je, da je pogrešil, klo je govoril o prijateljstvu; saj se nista že več let videla. Ves ta čas se nanjo ni spomnil in se tudi ni brigal zanjo. Že se je pokesal, da jo je povabil v sobo. Čemu se ni raje oprostil s kakim nujnim opravkom?

»Bom kar šla«, je rekla in vstala.

»Ali mi nočeš povedati, kako ti vsaj gre?« jo je vprašal.

Irma se je bridko posmejala: »Ali ne vidiš sam? Kaj ti moja zunanost ne pove dovolj?«

»Ti morem s čim pomagati? Prav rad bi.« Odkimala je: »Nič mi ne moreš pomagati. — Pač: otroka mi ozdravi! Edino to prošnjo imam do tebe.«

Šla je k vratom. Davo je ni zadrževal. Segel ji je v roko: »Saj se bova še videla, ko boš prišla obiskat otroka.«

»Morda«, je odvrnila Irma. »sicer se pa ne imenujem več Kronic, ampak Jan.«

»Si omožena?«

»Da.«

»Toda tvoj mali se imenuje...«

»Rojen je bil pred poroko«, mu je vpadla v besedo.

Ni več čakala odgovora, odprla je vrata in odšla brez pozdrava.

Ko je bil Davo sam, je globoko zavzdihnil. Njegove misli so se vračale v preteklost. Ko je spoznal Irmo, je bil še mlad pomožni zdravnik v bolnišnici bližnjega mesta. Mali kraj ni nudil mlademu človeku bogzna kaj. Ob nedeljah kak izlet, pozimi nekaj plesnih prireditev. Pri eni teh — sam ni več vedel ne kdaj ne kje — je spoznal Irmo. Med dekletu je bila najlepša. Tudi najboljša plesalka je bila; ko se je nasmejala, sta se zavrtali v lička dve drobni jamici... Tisti večer je plesal samo z njo. Tudi njej je bil všeč mladi, postavni zdravnik.

Dva dni kasneje sta se spet videla. Iz prvih srečanj je zrastle topla ljubezen. Če se še dobro spominja, je bil Irmin oče opekar-ski delavec. Živeli so skromno. Imela je še štiri sestre. Zato je morala brž po končani šoli v službo v neko trgovino z delikatesami.

Spomnil se je njenih zadnjih besed. — Omožena. — Otrok se je rodil pred poroko. — Potegnul si je rolko preko čela. Sicer pa čemu bi o tem še razmišljal?

V nekaj dneh bo otrok spet zdrav in se oba ne bosta niti več spominjala nekdanjih vezi.

(Dalje.)